

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 20/2001 rd

Regeringens proposition om en revision av vissa bestämmelser om äktenskap och ärvande inom den internationella privaträtten

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 maj 2001 en proposition om en revision av vissa bestämmelser om äktenskap och ärvande inom den internationella privaträtten (RP 44/2001 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Markku Helin, justitieministeriet
- lagstiftningssekreterare Hanna Rantala, utrikesministeriet
- överinspektör Joni Hiitola, undervisningsministeriet
- enhetschef Anita Honkanen, Utlänningsverket

- advokaten, docenten Timo Esko, Finlands Advokatförbund
- docenten Kirsti Kurki-Suonio.

Samband med andra handlingar

Propositionen anknyter på vissa punkter till regeringens proposition med förslag till lag om registrerat partnerskap (RP 200/2000 rd). Lagutskottet har lämnat utlåtande i saken (LaUB 15/2001 rd), utifrån vilket riksdagen den 28 september 2001 antog lagen om registrerat partnerskap.

I det första lagförslaget i den nu aktuella propositionen, det vill säga förslaget till lag om ändring av äktenskapslagen, ingår bestämmelser som följer av partnerskapslagen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en revidering av vissa bestämmelser om äktenskapet inom den internationella privaträtten. De nya bestämmelserna gäller ingående av äktenskap, erkännande av utländska äktenskap och upplösning av äktenskap samt vilken lag som skall tillämpas på makars rättsförhållanden. I propositionen ingår också bestämmelser om de finska domstolarnas internationella behörighet i ärenden som gäller makars rättsförhållanden. De föreslagna bestäm-

melserna blir tillämpliga när makarna eller de som ämnar ingå äktenskap har internationell anknytning på grund av sitt medborgarskap eller boningsort eller hemvist.

De föreslagna bestämmelserna tas in i en ny V avdelning i äktenskapslagen. Samtidigt upphävs I avdelningen helt och vissa bestämmelser i IV avdelningen i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur.

Regeringen föreslår också ett nytt 26 kap. i ärvdabalken. Kapitlet innehåller bestämmelser om de finska myndigheternas internationella behörighet i arvsärenden och den lag som skall tillämpas på ärvande, boutredning och arvskifte.

De föreslagna bestämmelserna skall gälla om inte annat följer av någon annan lag eller av internationella förpliktelser som binder Finland.

Lagarna avses träda i kraft cirka tre månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Livet i dag är så mångkulturellt att de gällande, på medborgarskapsprincipen byggande internationellt privaträttsliga äktenskapsbestämmelserna inte längre är tillämpliga. Det finns inga som helst arvsrättsliga internationellt privaträttsliga bestämmelser i vår lagstiftning. Regeringens proposition med sina smidiga, fakultativa bestämmelser har följaktligen fått ett välvilligt mottagande.

På senare år har de internationellt privaträttsliga bestämmelserna inte längre utformats till särskilda lagar utan har placerats in i respektive nationella materiellrättsliga lagar. Det nya skrivsättet, som har anlitats också i denna proposition, har ansetts lämpligt.

Av de orsaker som framgår av propositionsmotiveringen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslagen med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Detaljmotivering

1 Lag om ändring av äktenskapslagen

6 §. Paragrafen föreslås bli kompletterad med en bestämmelse om att inte bara äktenskap utan också registrerat partnerskap, som fortfarande är i kraft, skall utgöra hinder för nytt äktenskap.

Enligt 2 § i den nya lagen om registrerat partnerskap är ett gällande äktenskap ett hinder för registrering av partnerskap. Utskottet påpekade i sitt betänkande om partnerskapslagen (LaUB 15/2001 rd) att det krävs en uttrycklig bestämmelse om att hinderverkan också fungerar i mot-

satt riktning. Den föreslagna paragrafen är följaktligen helt på sin plats.

Under riksdagsbehandlingen byttes "virallistettu parisuhde" ut mot "rekisteröity parisuhde" i den finska lagrubriken på partnerskapslagen. I analogi härmed har den föreslagna paragrafen setts över. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

12 §. I paragrafen föreskrivs vad de förlovade skall uppge för prövning av hinder mot äktenskap. I 2 mom. föreslås att detta också skall gälla om de tidigare låtit registrera partnerskap och om detta har upplösts.

Som det framgår under 6 § ovan har riksdagen beslutat ändra den finska benämningen på partnerskap till "rekisteröity parisuhde". Följaktligen har paragrafen ändrats i analogi härmed. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

27 §. I 1 mom. föreslås en ny bestämmelse om att domstolen utan betänketid skall döma till äktenskapsskillnad mellan makarna, om äktenskapet har ingåtts medan någondera makens tidigare registrerade partnerskap var i kraft och detta inte senare har upplösts.

Med hänvisning till påpekandet under 6 § har utskottet ändrat den finska beteckningen på partnerskap till "rekisteröity parisuhde", en ändring som inte påverkar den svenska texten.

112 §. I paragrafen finns regler för bland annat när finländska präster får förrätta vigsel i en främmande stat.

Vid utskottsbehandlingen framgick det att den föreslagna skrivningen inte undanröjer det

problem som regeringen enligt propositionens motivering avsåg lösa.

Det finns religiösa samfund i vårt land som saknar präster. Hos dem bestäms vigselrätten i respektive samfunds ordningsstadga. Det finns också anställda inom andra samfund än finska religiösa samfund som får förrätta vigsel i ett finskt religionssamfund. Bland annat har militärpräster tillhörande FN:s finska övervakningsstyrkor och anställda av försvarsmakten beviljats vigselrätt. När det gäller präster inom kyrkan som arbetar bland finländska utvandrare har den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland i många fall ingått ett samarbetsavtal med den lokala systerkyrkan om att den av kyrkostyrelsen utsända finländska prästen står i anställningsförhållande till kyrkan i destinationslandet. I anknytning till destinationslandets kyrka finns en finländsk församling som samarbetar med kyrkan i Finland men utgör en del av destinationslandets kyrka. Även om prästen i ett sådant fall är anställd hos destinationslandets kyrka förlorar han eller hon inte sin prästerliga värdighet i den finska kyrkan och står därmed fortfarande under domkapitlets tillsyn.

Utskottet föreslår att 2 mom. ges en ny skrivning som tar hänsyn till synpunkterna ovan.

119 §. Paragrafen föreslås få bestämmelser om de finska domstolarnas internationella behörighet när det gäller äktenskapsskillnad och samlevnadens upphörande.

Med hänvisning till det som sägs under 6 § ovan har utskottet gjort en lagteknisk korrigerings i 3 mom. "Parisuhde" har i den finska texten ändrats till "rekisteröity parisuhde", en ändring som inte påverkar den svenska texten.

4 Lag om ändring av 13 och 14 § lagen om registrerat partnerskap (Nytt lagförslag)

I 13 och 14 § lagen om registrerat partnerskap hänvisas till en paragraf i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur som föreslås bli upphävd i det andra lagförslaget och överflyttad till äktenskapslagen.

Utskottet föreslår att riksdagen rättar till hänvisningen i detta sammanhang genom att godkänna ett nytt lagförslag om ändring av 13 och 14 § lagen om registrerat partnerskap. Den nya lagen är lagteknisk och avses träda i kraft samma dag som lagen om registrerat partnerskap.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

att det andra och det tredje lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det första lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett nytt fjärde lagförslag godkänns (Utskottets nya lagförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag om ändring av äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i äktenskapslagen av den 13 juni 1929 (234/1929) 6 §, 12 § 2 mom. och 27 § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 6 § och 27 § 1 mom. i lag 411/1987 och 12 § 2 mom. i lag 618/1998, samt

fogas till lagen en ny V avdelning, i stället för den V avdelning som upphävts genom nämnda lag 411/1987, som följer:

6, 12 och 27 §
(Som i RP)

V AVDELNINGEN

BESTÄMMELSER SOM HÖR TILL DEN INTERNATIONELLA PRIVATRÄTTEN

1 kap.

Ingående av äktenskap

Rätt att ingå äktenskap

108—111 §
(Som i RP)

Diplomatiska representanters och vissa prästers rätt att förrätta vigsel

112 §

(1 mom. som i RP)

Undervisningsministeriet kan på ansökan och efter utlåtande från utrikesministeriet *ge en person som i ett finskt religiöst samfund får förrätta kyrklig vigsel rätt att i en främmande stat förrätta vigsel mellan förlovade, av vilka åtminstone den ena är finsk medborgare. Rätten kan anslutas till en viss tjänst, befattning eller uppgift eller ges ovan avsedda personer personligen.*

(3 mom. som i RP)

113 §
(Som i RP)

Förrättande av vigsel

114 §
(Som i RP)

2 kap.

Erkännande av utländskt äktenskap

Förutsättningar för erkännande

115 och 116 §
(Som i RP)

De finska myndigheternas behörighet i ärenden som gäller giltigheten av äktenskap

117 och 118 §
(Som i RP)

3 kap.

Upplösning av äktenskap

De finska domstolarnas internationella behörighet

119 §
(Som i RP)

Tillämplig lag

120 §
(Som i RP)

Erkännande av beslut som meddelats i en främmande stat

121—125 §
(Som i RP)

4 kap.	<i>Avvittring efter hemskillnad</i>
Makars rättsförhållanden	136 § (Som i RP)
<i>De finska domstolarnas internationella behörighet</i>	<i>Förrättande av avvittring</i>
126 och 127 § (Som i RP)	137 § (Som i RP)
<i>Lag som tillämpas på äktenskapets personliga rättsverkningar</i>	<i>Avskiljande av egendom</i>
128 § (Som i RP)	138 § (Som i RP)
<i>Lag som tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden</i>	5 kap.
129—131 § (Som i RP)	Särskilda bestämmelser
<i>Begränsningar av tillämpning av en främmande stats lag</i>	139—142 § (Som i RP)
132—135 § (Som i RP)	<u>Ikraftträdelsebestämmelsen</u> (Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

4.

Lag

om ändring av 13 och 14 § lagen om registrerat partnerskap

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 200 om registrerat partnerskap (/) 13 och 14 § som följer:

13 §	tats i Finland, eller
Ett ärende som gäller upplösning av ett registrerat partnerskap kan prövas i Finland, om	2) en part i partnerskapet har en sådan anknytning till Finland att en finsk domstol vore behö-
1) registreringen av partnerskapet har förrät-	

rig i ett äktenskapsskillnadsärende enligt 119 §
äktenskapslagen (234/1929).

14 §

På giltigheten av ett beslut som meddelats i en
främmande stat om upplösning av ett registrerat

partnerskap tillämpas vad som i 121 och 122 §
äktenskapslagen föreskrivs om giltigheten i Fin-
land av beslut som i en främmande stat medde-
lats om upplösning av äktenskap.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 5 oktober 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Annika Lapintie /vänt
Kari Myllyniemi /cent
Veijo Puhjo /vänt

Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent
Timo Seppälä /saml
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml
ers. Seppo Lahtela /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Kaisa Vuorisalo.